

Informační gramotnost

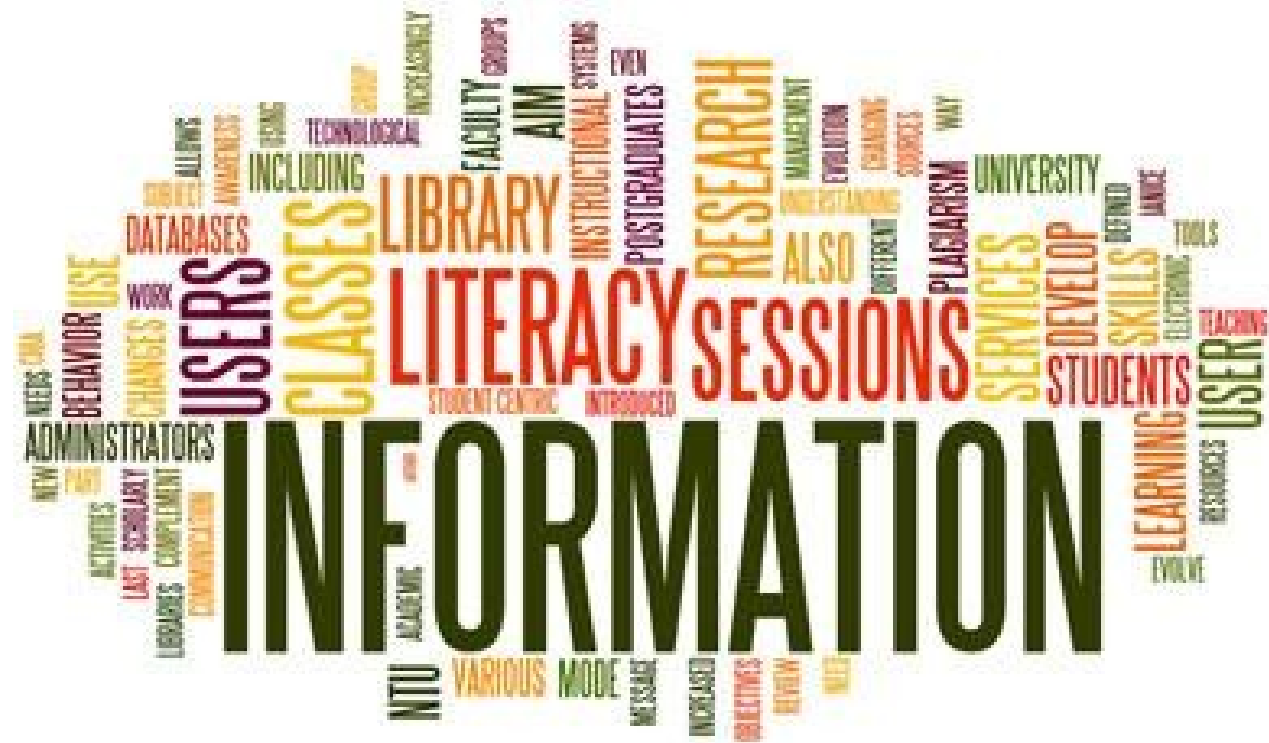
ÚVODNÍ HODINA

Struktura hodiny

- Organizace (P. Mazáčová) 30 min.
 - Představení vyučujících a struktura hodin, podmínky ukončení (prezenční a kombinovaní)
 - Závěrečný úkol s losováním podmínek
- Na jaké znalosti studentů navazujeme (G. Šimková) 40 min.
 - Tvorba testu + klíče
 - Odpovídání v testu
- Co IG je? (P. Kovářová) 20 min.
 - Definice
 - Význam v současné společnosti
 - Kontext IG – návaznost na další předměty + uplatnitelnost absolventů v IG

Vymezení informační gramotnosti

- Základní vymezení předmětu zkoumání/rozvoje
- Klíčová v podstatě vždy, ale termín poprvé použil Paul Zurkowski 1974
- Vývoj i kontext => odlišnost definicí, ale základ podobný

Zdroj: Chia 2012

Definice informační gramotnosti

- Dnes nejčastěji citována definice ALA:
 - "recognize when information is needed and have the ability to locate, evaluate, and use effectively the needed information." (ALA, 1989)
 - Nutné spojení všech jmenovaných aktivit => problém vzdělávání při soustředění se jen na část
- Variace:
 - „knowing when and why you need information, where to find it, and how to evaluate, use and communicate it in an ethical manner“ (CILIP, 2004)
 - „knowledge of one's information concerns and needs, and the ability to identify, locate, evaluate, organize and effectively create, use and communicate information to address issues or problems at hand“ (UNESCO 2003)
 - Další podstatné činnosti spojované s IG: skepticismus, úsudek, svobodné myšlení, kladení otázek a porozumění, aktivní občanství... (Sinha, Bhattacharjee, Bhattacharjee 2013)

Definice IG a současná společnost

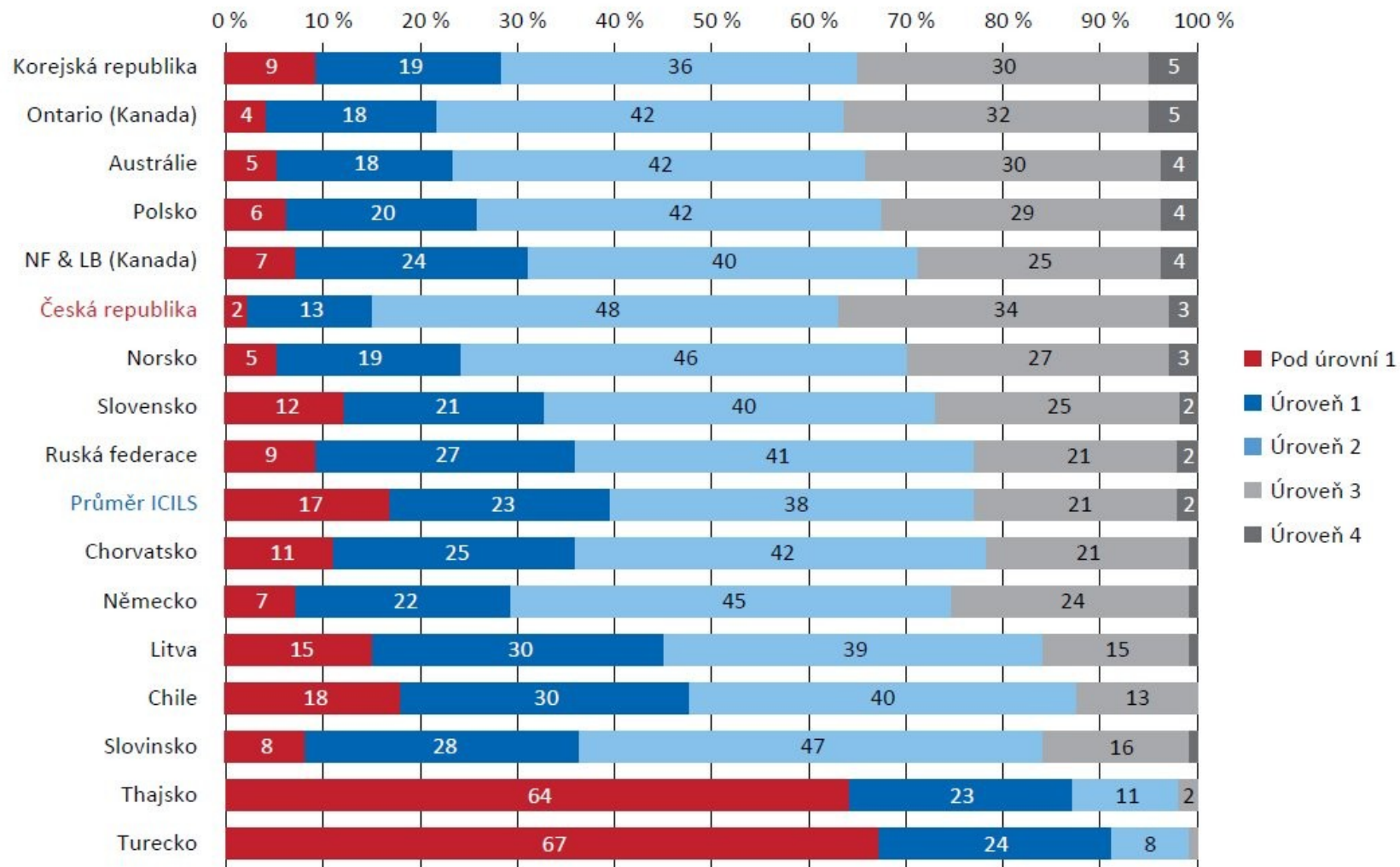
- Stále se mění informační možnosti => spojováno s celoživotním vzděláváním (v IG i předmětu informací)
- Aktuálně informace dostupné hl. ve spojení s IT => těsná vazba k digitální gramotnosti
- Množství informací a neustálý růst => klíčové hodnocení => spojení s mediální gramotností
 - Definice MIL od UNESCO: informační + komunikační + digitální gramotnost
 - „set of competencies that empowers citizens to access, retrieve, understand, evaluate and use, create, as well as share information and media content in all formats, using various tools, in a critical, ethical and effective way, in order to participate and engage in personal, professional and societal activities“ (UNESCO 2013, s. 17)

ICILS – schopnosti žáků

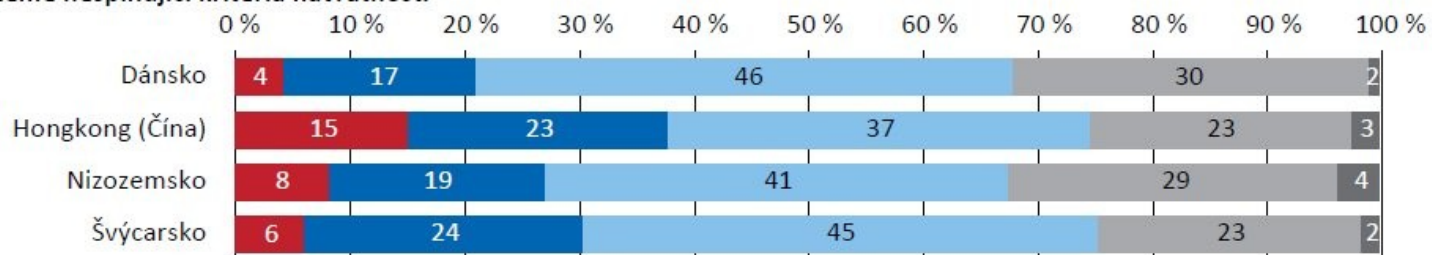
- IEA (Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání)
- Počítačová a IG žáků 8. tříd ZŠ
- Vliv SEI rodičů a počtu počítačů v domácnosti, ale i počtu knih, vliv rodiny hl. na dívky (chlapci spíše sami)
- Ne vliv zájmu o IT
- Sebehodnocení odpovídá dovednostem
- Nadprůměrné využití PC ve volném čase, podprůměr pro studium
- Mnoho naučil sám, dále rodina

Úkony naučené ve škole	ZŠ - F	ZŠ - M	G - F	G - M
Odkazovat na internetové zdroje	54 %	46 %	60 %	40 %
Vyhledávat informace počítačem	85 %	73 %	83 %	62 %
Prezentovat informace před ostatními pomocí počítače	83 %	77 %	83 %	74 %
Posoudit důvěryhodnost internetových informací	59 %	59 %	57 %	55 %
Posoudit použitelnost informací pro školní práci	78 %	75 %	75 %	66 %
Vytvářet dokumenty pro školní práci	52 %	43 %	30 %	32 %
Měnit nastavení počítače	18 %	11 %	15 %	9 %
Pracovat v počítačové síti	19 %	13 %	18 %	12 %

GRAF 3.2 ZASTOUPENÍ ŽÁKŮ NA DOVEDNOSTNÍCH ÚROVNÍCH (V %)

Země nesplňující kritéria návratnosti

Prostředí VŠ (IVIG)

- 40 % realizace IV v dlouhodobých plánech školy, 73,3 % rozvojové projekty
- 53,3 % zavedena pozice koordinátora IV
- Témata spojená s IT, ale tradiční

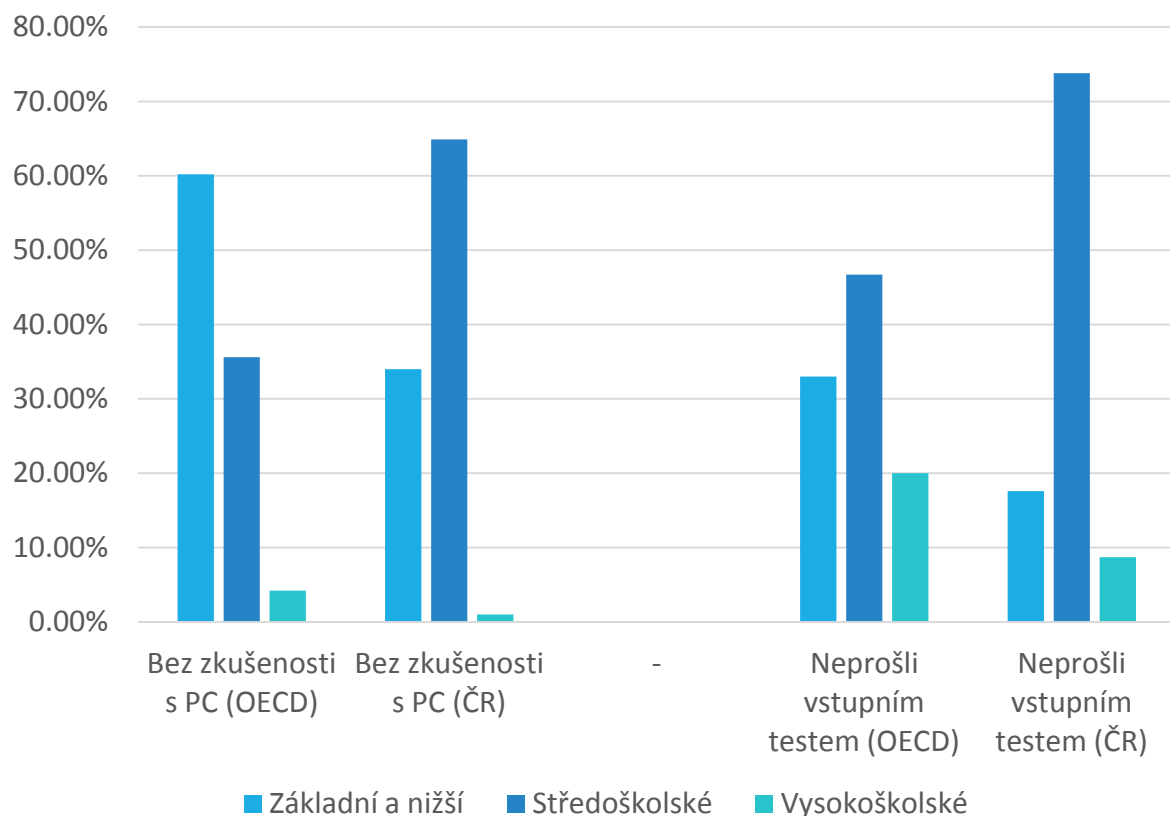
Témata	Výskytů
vyhledávání v katalogu	15
služby knihovny obecně	15
vyhledávání v databázích	14
citační rejstříky	14
rešeršní strategie	13
citování	12
psaní odborných textů, VŠKP	11
prevence plagiátorství	11
citační manažery a generátory	10
rezpozitáře VŠKP	7
normy	7
patenty	5
jiná	5

PIAAC: funkční gramotnost dospělých a úspěšnost v zaměstnání i životě

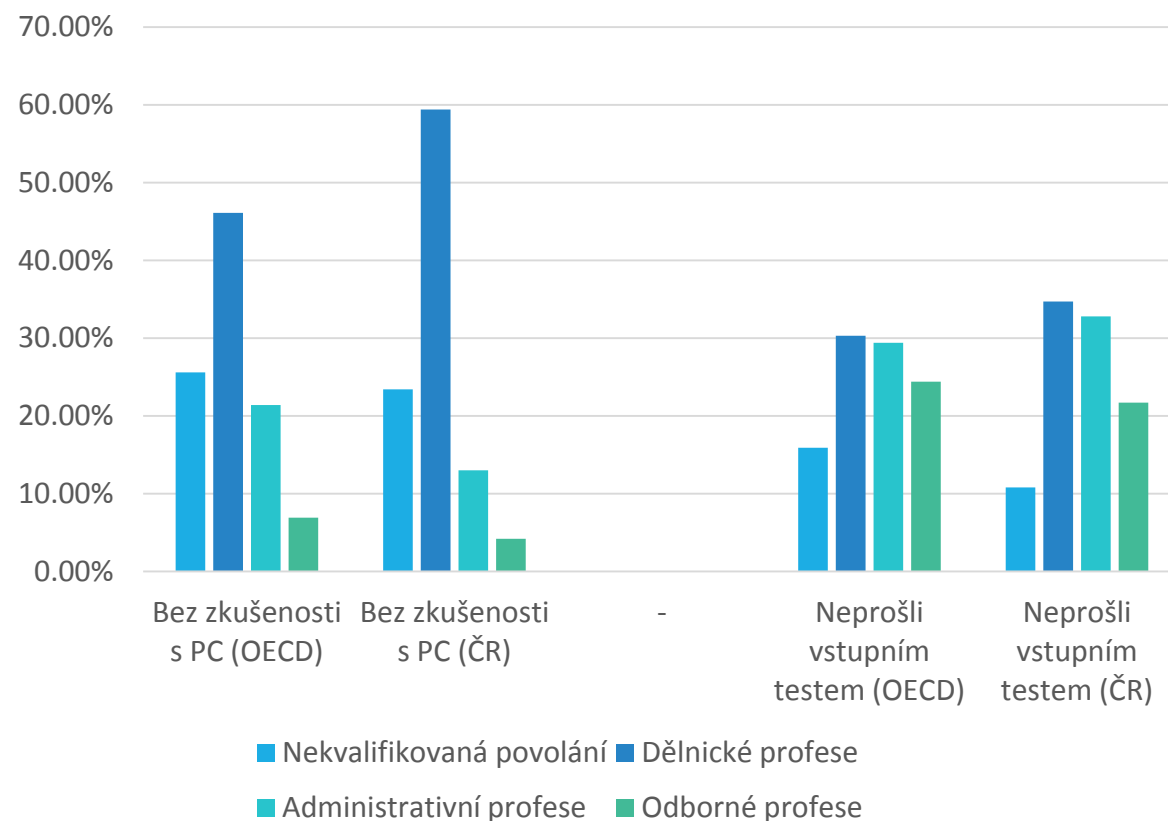
- OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj)
- Dospělí (16–64 let) v čtenářství a matematice + řešení pomocí IT
- IG blízká čtenářská gramotnost (z dokumentu zjistit informaci, hodnotit a interpretovat, pracovat s katalogem knihovny...)
- Počítačové kompetence např. práce s e-mailem, hledání informace v tabulce pomocí funkcí, rezervace pomocí IS
- ČR opět podobná průměru OECD; nejlepší Japonsko, Švédsko, Finsko, Nizozemsko; nejhorší Španělsko, Itálie, Francie

Problémy s počítačovou gramotností dle PIAAC

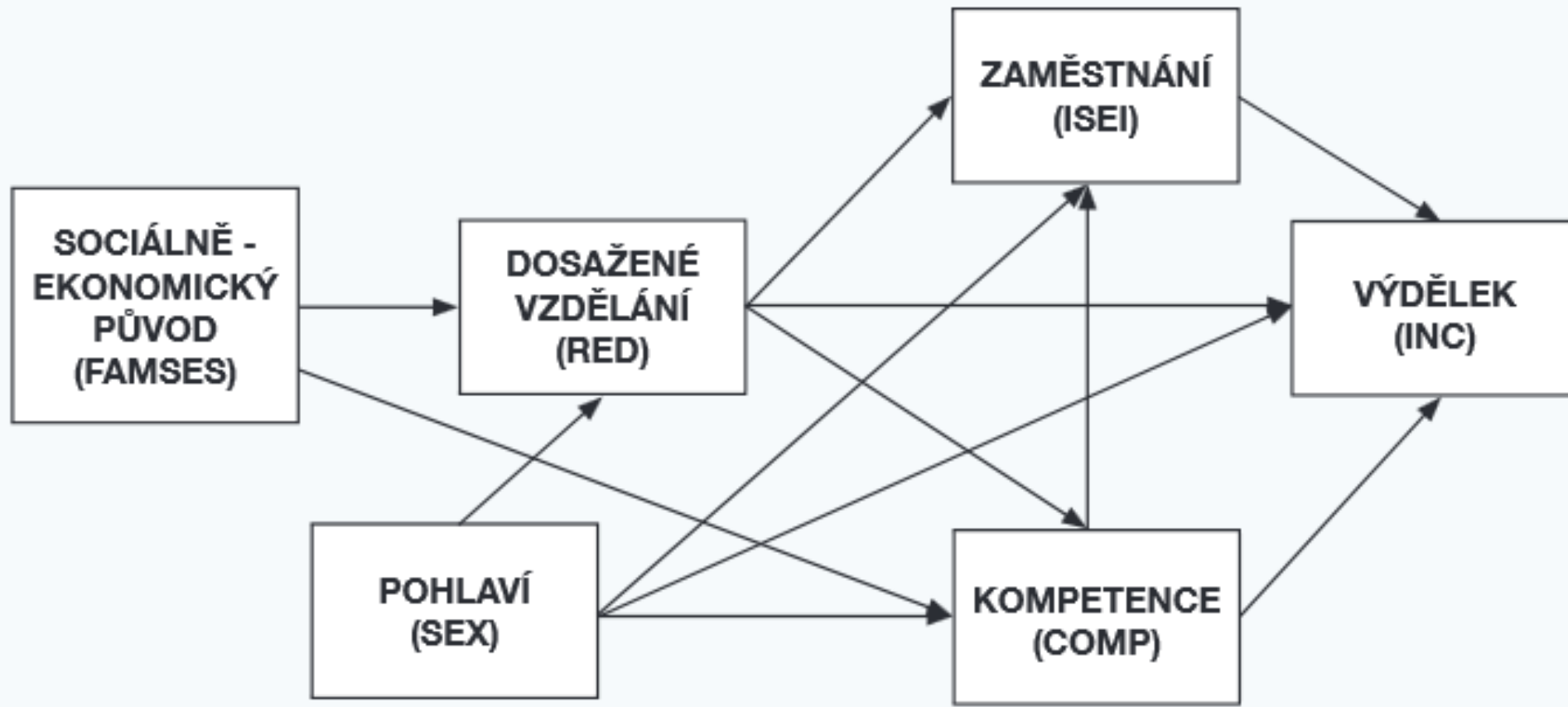
Dle dosaženého vzdělání

Dle profesní skupiny (třídy ISCO)

Schema příčinných vazeb determinace výdělku – celá aktivní populace

Důsledky pro definici IG?

- IG = série zásadních kompetencí pro profesní, veřejný i soukromý život jednotlivce
- Nediskutována potřebnost činností v definici, ale co vše se pod nimi skrývá
- IG spíše cíl, nikdy definitivní a splněná ve všech kontextech, lze ale dosáhnout stavu rychlé orientace
- Těsné propojení se vzděláváním – IG nevrozená, nutné se jí naučit, předpoklad pro schopnost se samostatně učit => prosazováno i na úrovních strategií rozvoje informační společnosti

Co dál?

- V předmětu podrobněji ke všemu řečenému: teorie (co konkrétněji pod definicí), vzdělávání (jak IG zvyšovat) a výzkumy (empirické poznání => tvorba a potvrzení teorie)
- Další předměty na KISK:
 - Povinné: Organizace znalostí, Informační vyhledávání, Informační management, Informační chování, Informační politika, Učící se společnost
 - Volitelné: hl. EdTech specializace, JobBox, diplomová práce
 - Erasmus: Turecko (Serap Kurbanoglu), Estonsko (Sirje Virkus)

A ještě později?

- Předmět nerozvíjí vaši IG => na to ostatní předměty
- Snaha dát základ pro posouvání IG dál
 - Řízení politik IG (v organizaci, ale i na úrovni státu)
 - Podpora a vzdělávání v IG nebo subtématu – formální i neformální vzdělávání, profesní i zájmové vzdělávání, dětí i dospělých...
 - Výzkumy IG i lekcí pro její rozvoj

Použité zdroje

- ALA. Presidential Committee on Information Literacy: Final Report. 1989. *Association of College and Research Libraries* [online]. Chicago: American Library Association, 10. 1. 1989 [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential>
- BASL, Josef, Simona BOUDOVOÁ a Lucie ŘEZÁČOVÁ. Národní zpráva šetření ICILS 2013: počítačová a informační gramotnost českých žáků. 1. vydání. Praha: Česká školní inspekce, 2014. Dostupné z: http://www.icils.cz/articles/files/ICILS_2013_Narodni_zprava_CZE.pdf
- CHIA, Janice. 2012. The constant evolution of information literacy. *Library Connects* [online]. [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: <http://libraryconnect.elsevier.com/articles/supporting-users-organizations/2012-11/constant-evolution-information-literacy>
- SINHA, Manoj Kumar, Sudip BHATTACHARJEE a Sucheta BHATTACHARJEE. 2013. A Study on ICT Literacy and Internet Use Pattern among College Library Users of Barak Valley, South Assam, North East India. *Current Trends in Technology and Science* [online]. Roč. 2, č. 5 [cit. 2015-09-20].
- STRAKOVÁ, Jana a Arnošt VESELÝ. 2013. Předpoklady úspěchu v práci a v životě: Výsledky mezinárodního výzkumu dospělých OECD PIAAC. 1. vydání. Praha: Dům zahraniční spolupráce. ISBN 978-80-87335-53-6. Dostupné z: http://www.piaac.cz/attach/PIAAC_publicace_web.pdf
- UNESCO. Global Media and Information Literacy Assessment Framework: Country Readiness and Competencies. 2013. Paris: UNESCO. Dostupné z: <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002246/224655e.pdf>
- UNESCO. The Prague Declaration: Towards an Information Literate Society. 2013. Prague. Dostupné z: <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/PragueDeclaration.pdf>
- Information literacy - Definition. 2004. *CILIP* [online]. [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: <http://www.cilip.org.uk/cilip/advocacy-campaigns-awards/advocacy-campaigns/information-literacy/information-literacy>
- ZIKUŠKA, Jan a Hana Landová. 2014. VŠ knihovny vzdělávající: výsledky průzkumu. *Konference Bibliotheca Academica* [online]. [cit. 2015-09-20]. Dostupné z: <http://www.akvs.cz/aktivita/ba-2014/ba2014-landova.pptx>